

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו 2
- ב. אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ... שנאמר ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים ... 3
- ג. בודקין לכסות ואין בודקין למוזנות ... קרא הכא כתיב הלא פרום לרעב לחמך פרום לאלתר וכדקרינן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך 4
- ד. אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכבר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה ... פוריא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש סעודות..... 5
- ה. אם היה עני המחזיר על הפתחים ... אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת..... 6
- ו. לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא' והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו..... 7
- ז. שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות..... 8
- ח. גדול המעשה יותר מן העושה..... 8
- ט. מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם..... 9
- י. שרץ דמטמא אדם..... 9
- יא. שכבת זרע דמטמא אדם..... 10
- יב. כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך ב"א ברכות 10
- יג. רבונו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינן מהוננין כדי שלא יקבלו עליהן שכר..... 14

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף ט.

א. ה"מ הינא דלינא אדם חשוב אבל הינא דאינא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו

כבר התבאר לעיל דף ח: שרשאין בני¹ העיר² לקוין להם³ שער לכל דבר שירצו לומר דבר פלוני יהא בכך וכך, וכן שכר הפועלים לא ישתכרו אלא בכך וכך, וכל כיוצא בזה, ויכולין להתנות ביניהם שכל מי שיעבור יוקנס ויענש בכך וכך⁴. וכן האומנים שאים להתנות ביניהם.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ רלא כו

² וצ"ע בזה מהו גבול עיר אם שייך בזה כל הסמוך ונראה נדון בעיר או אזלינן בזה רק תחום שבת או רק בשיעור שבעים אמה ושיריים כלגבי תחומין או אולי אזלינן בזה רק בתר שמא מה שנכלל בשם העיר בלי שום שם לווי. או אולי שם לווי בזה בשם העיר כגון מה שנהגין לקרות פערשמאט או עיר חדשה או נייא מארק. וכתבתי במק"א אודות כפרים לגבי עניי עירך קודמים. ואולי עם לזה שייכים ספיקות הנ"ל כולם או מקצתן. וכן לגבי מה דקיימא לן כשבעלה בעיר לא שייך איסור יחוד יש להסתפק כל ספיקות הנ"ל. כסף הקדשים שם רוב הוא בזה ככל כי זה בכלל אחרי רבים להטות. גם שבשו"ת מוהרלב"ח ז"ל בפלפול שאודות הסמיכה כתב שאין רוב בזה ככל כ"ה לפי זכרוני מכבר שם שסברא כן מצד שהסמיכה צ"ל מאצילות הרוח משה רבינו ע"ה שלא מצאנו בתורה"ק דרך אחר לזה. ומ"ש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשניות שכשיסכימו רוב חכמי א"י תובב"א לעשות סמוכין מהני. ז"ל שהוא מצד שהדעת שבחכמי א"י הוא תמיד ממילא מן אצילות רוח הקודש של משה רבינו ע"ה ומוכרע כן מדכתיב וקמת ועלית אל המקום כו' בימים ההם. וכתבי כי מציון תצא תורה כו' ובזמן שאין בית המקדש קיים כל א"י הק' אחת היא עם ירושלים כיון שאין עכשיו הפרש ביניהם. ומכל מקום א"י הק' מופרשת מח"ל לגבי תרומות ומעשרות ושביעית לדס"ל כן מהתורה"ק עכשיו ולגבי ערלה לכ"ע תמיד [שענין ספק עסי' רצ"ד סעיף ח' מ' ביו"ד] וכן כלאים. ועל כל פנים אולי רק בקבוץ כל חכמי א"י בלי גרעון אחד מהם או דוקא יש בחי' דעת כנ"ל מה שאין כן כל זולת זה רק ממש"ה אחרי רבים להטות יש ללמוד וממאי דקיימא לן הפקר ב"ד הפקר יכולים בני עיר להסיע על קיצותן והם בנדר ב"ד ולזה אמרו חז"ל שצ"ל בחבר עיר ובכ"ד הרי קיימא לן שרובם הם ככולם. וכ"ה תקנות הנהוגות בין החייטין. ותקנות והסכמות הנהוגות בספרד. שמהנמנע להמתין שאיש אחד לא יועדר שם בהקבוץ להתקנות. וכנראה שממש"ה שופטים כו' בכל שעריך כו' מבואר שקיבוץ של עיר מלתא היא בזה שלזה אזלינן בתר בני עיר אודות להסיע על קיצותן. והר"ז מכלל שופטים דאזלינן בזה בתר רוב לכ"ע. כסף הקדשים שם

⁴ בני עיר בהסכמת חבר עיר יכולים לעשות תקנה על סותרים אורחים שבאים לשם ליום השוק שיתנדבו סך מסוים לעניי העיר. וגם אם עי"ז יש חשש שימעמו האורחים מליתן לעניי עירם כי בכלל מה שרשאים בני העיר להסיע כו' יש ג"כ לתקן שלא להביא סחורה כלל לשם כי רק ע"י שמוזלי לעם בני ישראל שבעיר יכולים הם להביא סחורה כבסי' קנ"ו והיו יכולים כל עם ובני ישראל שבעיר למנוע מלהביא ולכן יכולים הם לעשות תקנה בשביל עניי בני היטב. כסף הקדשים שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

י"א שכל זה⁵ דוקא במדינה שאין בה חכם חשוב הממונה על הציבור, אבל אם יש שם חכם ממונה על הציבור אין תנאי שלהם מועיל כלום, ואין יכולין לענוש ולהפסיד לשום אדם שיעבור אלא א"כ עשו מדעת החכם, מיהו דבר דליכא פסידא לאחריני יכולין לתקן ביניהם מה שירצו. ויש חולקים⁶ שרק אומנים אין תנאי מועיל במקום חכם, אבל תקנת בני העיר היא גם במקום שיש חכם.

וכן מה שהתבאר לעיל שתמחוי רשאיין בני העיר לשנותה לכל מה שירצו מצרכי ציבור, אפי' לדבר הרשות ודוקא דבר שהוא קבוע, אף על פי שלא התנו כן בשעת שנבו, סתם לב בית דין מתנה כן. ואם יחסר להם יגבו פעם אחרת, אם היה במדינה חכם גדול שהכל גובים על דעתו והוא יחלק לעניים כפי מה שיראה לו, הרי זה יכול לשנותו לכל מה שיראה לו מצרכי ציבור, והוא הדין לגבאי הממונה מבני העיר שיכול לעשות הצדקה לפי ראות עיניו⁷.

וכן יחיד שהתנדב צדקה ונתנה לגבאי העיר, ודאי סילק עצמו מאותן המעות ונתן הכח ליד הגבאי לעשות בה כמי שעושין בצדקת בני העיר, אבל אם היחיד מינה גבאי לעצמו אין בני העיר יכולין לשנותה דלא על דעתן התנדב, וכן אם פירש הנותן ואמר שיתנו לעניי העיר או לעני פלוני, אין לשנותה אפילו לתלמוד תורה⁸. בני העיר שמינו גבאי ונתפרדה החבילה שנפרדו אותו הקהל זה מזה ועדיין מעות הצדקה ביד גבאי, אם היה רשות ביד הגבאי בתחלה לעשות מה שירצה רק הוצרך לימלך בראשי העיר, גם עכשיו יעשה כן אם אפשר, ואם אי אפשר לו לימלך או שאינן יכולין להשות דעתן, יעשה הגבאי מה שירצה, ובלבד שיעשה בו דבר מצוה שאפשר לומר גם הם אם היו בקיבוץ הראשון היו מסכימין על זה.

ב. אין מחשביין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין... שנאמר ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו

⁵ שו"ע ונו"כ שם כח

⁶ עיין סמ"ע שם ממהר"ם אלשיקר ובש"ך כתב כדעה ראשונה אולם עיין פ"ת ו דעות בפוסקים

⁷ כתב הש"ך דלשון הרב אינו מתוקן דמשמע דהגבאי שוה לכל דבר לציבור ואינו כן שהציבור יכולים לשנות אפי' לדבר הרשות אבל הגבאי אינו יכול לשנות רק לדבר מצוה ואפשר שהרב מיירי בגבאי דומיא דחבר עיר והיינו במקום שמנהג כן שהגבאי עושה מה שירצה.

⁸ כיון שאמר לעניי העיר מיד זכו בה אותם עניים והוי כאלו בא הממון לידם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים

אין מחשבין⁹ ומבקשים דו"ח על עניני הצדקה עם הגבאי צדקה בצדקה, ולא בהקדש עם הגזברים, שנאמר (מלכים ב, יב פסוק טז) וְלֹא יִחְשְׁבוּ אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת הַכֶּסֶף עַל יָדָם לְתֵת לְעוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בְּאֵמֻנָה הֵם עוֹשִׂים.

ואם דרך הגובים¹⁰ להלוות מכיסם, נאמנים אפילו להוציא מן הקהל בלא שבועה, וגם אחר שנסתלק בן הדין¹¹.

ומכל מקום כדי שיהיו נקיים מה' וישראל טוב להם ליתן חשבון.

וכל זה בגבאים הכשרים, אבל מי שאינו כשר¹² או שנתמנה באלמות וחזקה צריך ליתן חשבון¹³, וכן הדין בכל הממונים על הציבור.

וכשרוצים הציבור יכולין לסלק הגבאי ולמנות אחר, והוא הדין שאר ממונים, ואין יכולין לומר מה עון מצאתם בנו אתם מביאין אותנו לידי חשד, שכן הוא המנהג כל אחד מישראל רוצה לזכות לפקח בעסק ציבור באמונה¹⁴, ועכשיו ממנין זה לזמן מוגבל ואחר כך ממנין אחר לזכות את כולם.

ג. בודקין לכסות ואין בודקין למוזנות ... קרא הכא כתיב הלא פרום לרעב לחמד פרום לאלתר ונדקריןן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך

⁹ שו"ע רמ"א ונו"כ רנז ב

¹⁰ תשובות עבודת הגרשוני סימן י"ט. בגליון מהרש"א שם.

¹¹ והטעם צריך לומר דאם לא בן מימנעי ולא עבדי

¹² דאם נמצא ריעותא קצת בהגבאים, אף לא באותו ממון, אמרינן אלו ידעו הקהל שיהיו בן לא היו מאמינים, והוי נתינת נאמנות בטעות. גליון מהרש"א שם

¹³ אפי' נתמנה מדעת הצבור אם קוראים עליו תגר שלא נהג כשורה וחושדין אותו בדבר שראוי להסתפק בעיני הדיין פשיטא שצריך לתת חשבון לפני כל מערער עליו דידוע שכמה דברים צריכים להוציא ממעות צבור שאין לגלות אלא לצנועים, מהרי"ו שם ומביאו ד"מ. ש"ך שם ג

¹⁴ בכל בו כתב דכיון שנהגו למנות אנשים ידועים לזמן ובהגיע זמנם יצאו אלו ונכנסים אחרים תחתיהם א"כ אחרי שנהגו בכך ליכא משום חשד ומביאו ד"מ ומשמע בתוך הזמן אין הצבור יכולים לסלק משום חשד ואין זה מבואר כל הצורך בדברי הרב. ש"ך שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כני המבקש צדקה בודקין אחריו אם הוא רמאיף אולם מי שבא¹⁵ ואמר האכילוני, אין בודקין אחריו אם הוא רמאי, אלא מאכילין אותו מיד.

היה ערום¹⁶ ואמר כסוני, בודקין אחריו אם הוא רמאי, ואם מכירין אותו מכסין אותו מיד לפי כבודו.

ד. אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מנכר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה ... פוריא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש סעודות

כבר התבאר במסכת שבת דף קיח. שכתוב (דברים טו פסוק ח) פי פתח תפתח את ידך לו וגו' די מחסרו אשר יחסר לו, ממצות צדקה¹⁷ שנותנין לכל מי שנצרך ליטול מן הבריות כפי הנהגתו מקודם, לפי ערכו. כלומר כל מה שחסר כולל בגדים וכלים .

כיצד אם היה רעב יאכילהו, היה צריך לכסות יכסוהו, אין לו כלי בית קונה לו כלי בית, ואפילו אם היה דרכו לרכוב על סוס ועבד לרוץ לפניו כשהיה עשיר, והעני, קונה לו סוס ועבד ואיתא בכתובות דף ס"ז: אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד, סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו ג' מילין.

וכשמצבינו טוב ורוב עשירים בעיר ועניים מועטים, וודאי החוב על כולם ולא על יחידים, והגם שהיחיד יכול בעצמו למלאות די מחסורם מ"מ הרי מוטלים על כולם, ואין היחיד מחוייב ליתן די מחסורו בלבדו אפילו ידו משגת כשיש עוד עשירים בעיר. ואפילו אם העני בא אצלו, מודיע לכולם ויתנו כולם, כמו שיבואר להלן.

¹⁵ שו"ע ונו"כ רנא י

¹⁶ לאו ערום ממש דאז פשיטא שמכסין אותו מיד ואין בודקין אחריו שהרי מצטער מחמת הצינה וגם מבוזה [ומ"מ אין מלבישין אותו אלא בגדים בלויים להסיר ממנו הצינה אבל להלבישו לפי כבודו צריך בתחלה לבדוק אחריו] אלא דמיירי הכא שאינו מכוסה לפי כבודו והוא מבוזה בבגדים אלו אבל אין מצטער מצינה. דרך אמונה הלכות מתנות עניים פרק ז ס"ק לח

¹⁷ שו"ע ונו"כ רנא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כל אלו הדברים והשיעורים שייכים¹⁸ לעניים שאינם מחזרין בעצמם על הפתחים, ליקח פרוטות או פרוסות לחם אלא יושבים בביתם ומסוה הבושה על פניהם, אבל העניים המחזרין על הפתחים אין בהם שיעורים, כמו שיבואר להלן, וכל יחיד ויחיד נותן דבר קטן.

וזהו הכל בעניי העיר, אבל עניים העוברים דרך העיר והם מערים אחרות, ובהם לא שייך שיתנו להם די מחסורם כמובן, יש בהם שיעורים אחרים.

ונתניין לו לחם מזון ב' סעודות¹⁹, ולפתן עם הפת כגון שמן ירק וקטניות וכיוצא בו, ובשבת נותניין לו צורכי שבת. ואם לן נותניין לו מצע וכסת לישן עליו. וזהו בעני פשוט, אבל אם מכירין אותו נותניין לו לפי כבודו, ואם נצרך גם לנדבה לפרנסת ביתו או להשיא בתו וכיוצא בזה, נותניין לו גם נדבות קטנות וכן המנהג.

גבאי הצדקה חייבים לתת לעניים לפי כבודם ובכל אופן לא יפחתו להם ממזון שלוש סעודות.

ה. אם היה עני המחזיר על הפתחים ... אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת

עני המחזיר²⁰ על הפתחים אין נותנים לו מהקופה מתנה מרובה אלא מתנה מועטת, שאחרי שלמד לחזור על הפתחים דיו בכך ואין צריכין לפרנסו כדי סעודה. וה"ה מכל יחיד ויחיד שמחזר אצלו א"צ לתת לו מתנה מרובה²¹.

י"א לכבר בפונדיון קרי מתנה מרובה, ויש אומרים דמתנה מרובה היינו יותר מכדי סעודה²².

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ג

¹⁹ ש"ע והו"כ שם ד

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ג

²¹ ש"ך ד

²² ערך לחם שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

י"א²³ שאין היחיד²⁴ מחוייב ליתן לעני די מחסורו²⁵, אלא מודיע צערו לרבים, ואם אין רבים אצלו יתן היחיד, אם ידו משגת. וי"א²⁶ שגם היחיד מחוייב.

ו. לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה

שנא' והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל

בשנה לעבודת בית אלהינו

לעולם לא²⁷ ימנע אדם עצמו מלתת לפחות משלישית השקל לשנה, שנאמר (נחמיה י פסוק לג) וְהַעֲמַדְנוּ עָלֵינוּ מִצְוֹת לָתֵת עָלֵינוּ שְׁלִישִׁית הַשֶּׁקֶל בְּשָׁנָה לְעִבְדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ, והוא שתות אוקיא של כסף, 256 פרוטות שהוא כשש וחצי גרם כסף²⁸, ואם נתן פחות מזה לא קיים מצות צדקה כלל²⁹, שזה הוא

²³ רמ"א שם א

²⁴ ויש עוד פלוגתא בעני המחזור על הפתחים לפי דעת הטור בין רמב"ם להרא"ש וכתבו כאן בש"ע סעיף ג' על מי קאי אין נזקקין לו למתנה מרובה דלהרמב"ם קאי איחיד הנותן ולהרא"ש קאי על גבאי צדקה ונראה דעת הטור דנ"מ להרמב"ם צריך הגבאי ליתן אפי' למחזור על הפתחים כדי סעודה שהגבאי במקום רבים הוא והב"י כתב דגם לרמב"ם קאי אנבאי צדקה ומשמעות הלשון דהרמב"ם לא משמע אלא כדעת הטור דלא מיירי שם מגבאי כלל ומכל מקום לדינא נראה דכ"ע מודים דהגבאי נותן כדי סעודה אפילו למחזור על הפתחים אלא דהבית יוסף לא פירש דברי הרמב"ם שכתב מתנה מרובה על כדי סעודה. ט"ז שם א

²⁵ נמשך אחר הבית יוסף שהולק על הטור במ"ש דדוקא במחזור על הפתחים אין האחד צריך ליתן לו די מחסורו משמע באין מחזור צריך האחד ליתן די מחסורו וחלק הבית יוסף דלמה לא יודיע צערו לרבים כו' ולפי מה שכ' הבית יוסף דלהרא"ש הוי כדי סעודה מתנה מרובה לק"מ על הטור דודאי כל מחסורו אין על האחד לבד ליתן לו אבל כדי סעודה חיוב על כל אחד ליתן לו אפי"כ מחזור על הפתחים דאין על היחיד ליתן לו אפילו כדי סעודה וכן מודה לזה לדינא הבית יוסף ורמ"א. ט"ז שם א

²⁶ הב"ח כ' דגם היחיד מחוייב ליתן לו כל די מחסורו אם ידו משגת וכ"כ הרמב"ם פ"ז מהל' מ"ע ליתן צדקה כו' לפי מה שחסר העני אתה מצווה ליתן לו אם אין לו כסות כו' בפרק מציאת האשה (דף ס"ז) ת"ר אמרו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים סוס לרכוב עליו כו' אלא ע"כ כל אדם שידו משגת מצווה ליתן לעני שאינו מחזור על הפתחים לפי מה שחסר העני ואין מכל זה הכרח וי"ל דכל זה מיירי בשאין רבים אצלו או שאין יד הרבים משגת לסייע לו. ש"ך שם א

²⁷ שו"ע ונו"כ רמ"ב ב

²⁸ גרם של כסף הוא ארבעים פרוטות, ואם כן יוצא כ - 24 ש נכון להיות שנת תשפ"ד

²⁹ ע"כ נהגו בארצות האלו שהגבאי צדקה הולך בבהכ"נ שני וחמישי לנבות מעות צדקה מכל אחד ואחד ואפי' נותן מהפחות שבמטבעות הוא נותן יותר משלישית השקל לשנה ומנהג נכון הוא, ואף על גב דבא"ח של הרא"ש הנדפס בסוף הסדורים כתב שיתן בכל סוף שנה זהוב וחצי היינו למדת חסידות אבל מדינא אין חייב אלא בשלישית השקל לכל השנה כדמשמע בש"ס ופוסקים. ש"ך שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הפחות שבשיעורים. וממידת חסידות³⁰ יתן כל אחד בסוף השנה זהוב וחצי שהן 7200 פרוטות, 180 גרם כסף צרוף³¹.

ז. שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו

מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות

ח. גדול המעשה יותר מן העושה

אם יכול לעשות שאחרים יתנו, שכרו גדול משכר הנותן³², שנאמר (ישעיה לב פסוק יז) וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְדָקָה שְׁלוֹם וְעִבְדַת הַצְדָקָה הַשְׁקֵט וְבִטָּח עַד עוֹלָם, עוֹשֵׂה הַצְדָקָה לֹא נֹאמֵר אֵלָא מַעֲשֵׂה, וּפִירוּשׁוֹ מַעֲשֵׂה לְשׁוֹן מַפְעִיל אֵת אַחֲרָיִם³³.

דף ט:

³⁰ ש"ך רמט ד

³¹ כ – 664 ש נכון להיום

³² אין פירושו ששכרו יותר מן העושה ע"י כפייה דהא זה העושה ע"י כפיה הפסיד זכותו אלא פירושו יותר משאר עושי צדקה אפילו ברצון ט"ז שם ב

³³ ידוע דצדקה וחסד הוא ענין אחד ונ"ל דמשו"ה המעשה הוא עדיף מן העושה דידוע דיש צדקה או חסד שאדם עושה בממונו ויש חסד שעושה בגופו והנה זה האיש המעשה ממון לצדקה וחסד הלא ידוע דרגילות הוא קודם שמקבל רו"כ ע"ז הלא הוא מטריח את עצמו לילך לכמה אנשים ולדבר עם כל אחד ואחד אודות זה ובכל אחד ואחד הוא מקיים מצות חסד בגופו נמצא לפי ערך ריבוי האנשים שהולך לדבר אתם כן יתרבו מצותיו ואלו הנותנים כאו"א אין לו רק מצוה אחת של צדקה וחסד בממונו. ואפילו אם הוא בעצמו אין לו יכולת ליתן לצדקה וחסד רק כמה שמורזו לאחרים ליתן ג"כ מתברך מאת ה' עבור זה כדאיתא בתוספתא דפאה פ"ג אמר ליתן ונתן נותנין לו שכר אמירה ושכר מעשה אמר ליתן ולא הספיק בידו ליתן נותנין לו שכר אמירה בשכר מעשה לא אמר ליתן אבל אמר לאחרים תנו נותנין לו שכר על כך שנאמר כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך וגו' וכ"ש אם הוא נותן ג"כ הלא ידוע מה דאיתא באבות [פ"ה מ"ג] ארבע מדות בנותני צדקה וכו' יתן ויתנו אחרים חסד וכו'. וגרסינן תו שם בב"ב אמר להו רבא לבני מהווי עושו אהרדי כי היכי דתיהוי לכו שלמא במלכותא והיינו שע"י כפיות שיכפו אחד לחבירו לדבר מצוה בזכות זה יסירו מעליהן הכפיות אחרות כי יתן ה' להם שלום במלכות וכמו שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום וכענין דאיתא שם דריב"ז אכפיה לקרוביו שיתנו לצדקה והיתר שלא נתנוהו לו הוצרכו לבסוף ליתן למלכות עכומ"ז וכנ"ל בפרק י"ג ואפילו אם יש לו טרחה רבה להמעשה לא יתעצל מזה כי לפום צערא אנרא. ואפילו אם ימצאו אנשים שיבוזוהו עבור זה לא יחוש לזה כלל וידע שע"י יהיה שכרו יותר גדול שסבל עלבון עבור הקדוש ברוך הוא והארכתו בכ"ז להראות לפני הכל את גודל ענינו של המעשה לדבר מצוה וכל זה הוא נכלל במדת החסד. ויש אנשים שדרכן להשתמש תמיד מלהיות מעשים לדבר מצוה ואפילו אם הענין הוא נחוץ למאוד וע"ז מתבטל הענין ולא יפה הם עושין בזה כלל. הפ"ן חיים – אהבת חסד חלק ב פרק מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ט. מנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם

המצורע³⁴ לאחר שמתחיל את תהליך טהרתו בהבאת הצפרים וגלוח והזאות כמבואר בפרשת מצורע (ויקרא יד פסוק א – ח) צריך לספור שבעת ימי טהרה, וכל שבעת הימים האלו עדיין הוא אב הטומאה, מטמא אדם וכלים במגע, שהרי הוא אומר (שם פסוק ט) וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ וְגו' וְכִפֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרִחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהַר מִלִּמְד שֶׁהָיָה מִטְּמֵא בַגְּדִים³⁵, וכשם שהיה מטמא בגדים במגע כך מטמא אדם במגע שכל המטמא בגדים מטמא אדם אולם אינו מטמא במשא, שהרי לא נכתב טומאת משא.

י. שרץ דמטמא אדם

כבר התבאר במסכת נוזר דף נב. ששמונה שרצים האמורין בתורה והן: החולד, והעכבר, והעב, והאנקה, והלטאה, והכתה, והתנשמת, והחומט, טומאת כולץ שוה והן הנקראין שרץ לעניין טומאה.

השרץ אב³⁶ מאבות הטומאות מטמא אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר שנאמר בפרשת שמיני (ויקרא יא פסוק לא) יֵאָלֶה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל הַשְּׂרָץ כָּל הַנִּגַּע בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא עַד הָעָרֵב, ואינו מטמא במשא, והנוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת מגעו,

ושיעור טומאתו בכעדשה וכל השרצים מצטרפין לכעדשה. וכל השיעורים הם הלכה למשה מסיני. וכבר התבאר במסכת חגיגה דף יא. ששיעורו

³⁴ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה ב

³⁵ עוד דילפינן מימי חלוטו מה כיבוס בגדים שבימי חלוטו מטמא אדם אף כיבוס בגדים שבימי סיפורו מטמאין אדם. והא דצריך לימוד על זה והא אין לך טומאה ליטמא כלים ולא אדם דשניהם אין מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה, משום די"ל דהא דכתיב: כיבוס בגדים לאו משום דנטמאין במגעו אלא משום טומאת חיבורים ונטמאו ביחד, ולכן ילפינן מימי חלוטו, ובימי חלוטו פשיטא שמטמא שהרי אף בביאתו לבית מטמא. ערוך השולחן העתיד הלכות נגעים סימן צו סעיף ז

³⁶ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק ד הלכה א ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

חכמים³⁷ בכעדרשה מפני שתחלת ברייתו של חומט בכעדרשה, זהו סמך וטעם על ההלכה.

יא. שכבת זרע דמטמא אדם

שכבת זרע³⁸ מאבות הטומאה שלשה מיני טומאות יש, טומאת מגע כבשרין³⁹, וטומאת ראייה כשראה קרי נטמא אף שהקרי לא נגעה בגופו⁴⁰, והשלישית ע"י תשמיש דהאשה נטמאת כששכב איש אותה שכבת זרע,

מטמאה אדם וכלים במגע, וכלי חרס באויר, ואינה מטמאה במשא, ואין המתטמא בה מטמא בגדים בשעת מגעו, ואחד הנוגע בה ואחד הרואה אותה בבשרו שניהן ראשון לטומאה דין תורה.

יב. כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות

³⁷ וכבר כתבנו ביו"ד סי' ר"א סעי' ו' בשם הריב"ש שבכל מקום שאמרו ושיערו חכמים זהו הכל הלכה למשה מסיני ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קלא סעיף ה' רמב"ם שם פרק ה הלכה א'

³⁹ וזהו לא מטעם נגיעה שהרי הוא מגע בית הסתרים [נדה מ"א ב] אלא שגזירת הכתוב היא. ושלשתן מפורשין בתורה, כפ' מצורע כתיב: ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ במים את כל בשרו וטמא עד הערב, וזהו טומאת ראייה. ואח"כ כתיב: וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו ש"ז וכובס במים וטמא עד הערב וזהו טומאת מגע, וה"ה אדם הנוגע באדם וכלים חד דינא אית להו, והתורה אורחא דמילתא נקיט דע"פ רוב ראיית קרי הוא בלילה כשישן. והתורה קראתה מקרה לילה ונופל הקרי על בגד ששוכב עליו או עור ששוכב עליו. ואח"כ כתיב: ואשה אשר ישכב איש אותה ש"ז ורחצו במים ונו', והחידוש הוא על האשה שנתמאה בכיאה אף על גב דאין כאן לא ראייה ולא נגיעה דהיא מגע בית הסתרים וכמ"ש, ובנדה [מ"ג ב] ילפינן מגע אדם בשכבת זרע שהוא טמא מאו איש ע"ש.

⁴⁰ ודע דלכאורה יש להסתפק בהאיש הרואה קרי איזה טומאה יש עליו, אם הוא אב הטומאה כהקרי עצמה ומטמא אדם וכלים כהקרי עצמה או דהוא רק כנוגע בקרי דהוא ראשון לטומאה ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקין, והנה במס' זבים פ"ה [מ"א] תנן: בעל קרי כמגע שרין, אלמא דהוא ראשון לטומאה. וכן בריש כלים תנן: אבות הטומאות השרין וש"ז, ולא קתני בעל קרי, וכן פירשו הרמב"ם והר"ב בזבים שם. אמנם הר"ש ריש כלים עורר ספק בזה ונשאר הר"ש בספק. וכיון דלהרמב"ם והר"ב פשיטא להו דאינו אלא ראשון לטומאה הכי קי"ל. ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קלב ב - ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מצות עשה ליתן צדקה לעניים כפי מה שראוי לעני, אם היתה יד הנותן משגת⁴¹. וכל הרואה עני⁴² מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה עבר בלא תעשה שנאמר (דברים טו פסוק ז) **לֹא תִאֲמֹן אֶת לְבַבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֲחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְאֵל תִּשְׁלִיט עֲלֶיךָ מִדַּת הַכִּלּוֹת וְהִנְבַּלְהָ, אֲבָל הַכֵּן לִבְבְּךָ עַל כָּל פְּנִים בְּמִדַּת הַנְּדִיבוֹת וְהַחֲמִלָה. וְאֵל תַּחֲשׁוּב שִׁיחִיהָ לְךָ בַּדָּבָר חֲסֵרוֹן מְמוֹנֵךְ, כִּי בְגַלְלֵה הַדָּבָר הַהוּא יִבְרַכְךָ ה', וַיִּפֶּה לְךָ בְּרַכְתּוֹ רִגְעַ קָטָן מִכֹּמֶה אוֹצְרוֹת שֶׁל זֶהָב וְכֶסֶף⁴³.**

וכל המעלים⁴⁴ עיניו ממנה נקרא בליעל, וכאילו עובר עבודת כוכבים. ומאד יש לזהר בה, כי אפשר שיבא לידי שפיכות דמים, שימות העני המבקש אם לא יתן לו מיד⁴⁵.

ואם לא ראה⁴⁶ את העני אע"ג שידוע לו שיש עני הנצרך לצדקה י"א שאינו עובר משום לאו זה⁴⁷.

⁴¹ רמב"ם מתנות עניים פ"ז ה"א ב

⁴² ומלשון החינוך שכתב "שלא נמנע החסד והצדקה מאחינו בני ישראל, וכל שכן מן הקרובים" משמע שיש חיוב גדול יותר על הקרובים ואפשר שהוא משום שודאי הוא אכזריות גדולה יותר להעלים עיניו מן הקרוב לו

⁴³ חינוך מצוה תעח

⁴⁴ שו"ע יו"ד סי' רמז סעי' א

⁴⁵ וכדאיתא בתעניתא כ"א ע"א "אמרו עליו על נחום איש גם זו שהיה סומא משתי עיניו גידם משתי ידיו קיטע משתי רגליו וכל גופו מלא שחין והיה מוטל בבית רעוע ורגלי מטתו מונחין בספלין של מים כדי שלא יעלו עליו נמלים פעם אחת [היתה מטתו מונחת בבית רעוע] בקשו תלמידיו לפנות מטתו ואחר כך לפנות את הכלים אמר להם בני פנו את הכלים ואחר כך פנו את מטתי שמובטח לכם שכל זמן שאני בבית אין הבית נופל פיננו את הכלים ואחר כך פיננו את מטתו ונפל הבית אמרו לו תלמידיו רבי וכי מאחר שצדיק גמור אתה למה עלתה לך כך אמר להם בני אני גרמתי לעצמי שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי והיה עמי משוי שלשה חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים בא עני אחד ועמד לי בדרך ואמר לי רבי פרנסני אמרתי לו המתן עד שאפרוק מן החמור לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו הלכתי ונפלת על פניו ואמרתי עניי שלא חסו על עיניך יסומו ידיי שלא חסו על ידיך יתגדמו רגליי שלא חסו על רגליך יתקטעו ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי כל גופי יהא מלא שחין אמרו לו אוי לנו שראינוך בכך אמר להם אוי לי אם לא ראיתוני בכך"

⁴⁶ מהר"י קורקוס שם

⁴⁷ ועיי"ש שמשונו משמע שדוקא אם רואהו מבקש אבל אם לא ביקש ממנו אע"ג שרואהו ויודע שנצרך אינו עובר אבל לשון הרמב"ם כאן בספר המצוות "שהזהירנו שלא למנוע צדקה והרחבה מהאביונים מאחינו אחר שנדע חולשת ענינם" משמע שאפילו על ידיעה לחוד עובר אבל לשונו כאן ביד "כל הרואה עני מבקש" משמע כמהר"י קורקוס עיין בחי' הרשב"א שבועות דף כה ע"א וז"ל "אילימא צדקה לעני מושבע ועומד מהר סיני הוא. יש מגדולי רבותינו הצרפתים ז"ל שאמרו דדווקא כשעני שואל ממנו צדקה דהשתא מושבע ליתן לו, הא לעני דעלמא שבועה חלה עליו דאינו חייב ללכת לפרנס ענים במדי". משמע שאפילו עשה אין, אם העני אינו מבקש וכ"ש הלאו אמנם מלשון המחנה אפרים הלכות צדקה סימן א וז"ל "אלמא דכל היכא דלא בקש ממנו עדיין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכאשר יתננה⁴⁸ יתן אותה בסבר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב⁴⁹, וזה עיקר קבלת השכר⁵⁰ ומתאונן עם העני ומדבר לו דברי תנחומין, שנאמר (ישעיה נח פסוק י) וְתַפֵּק לְרַעֲב נַפְשֶׁךָ וְתַפֵּק לְרַעֲב נַפְשֶׁךָ, כלומר תפייסנו בדברים, וְנִפְּשׁ נַעֲנָה תִשְׁבִּיעַ וְאִזּוּ וְזָרַח בְּחַשְׁךְ אֲוֶרֶךְ וְאַפְלָתֶךָ פְּצֹהֶרִים, ואם נתנה בפנים זועפות ורעות מפסיד זכותו ועבר על (דברים טו פסוק י) וְלֹא יִרַע לְבַבְךָ בְּתַתֶּךָ לוֹ.

שאל לו העני ואין לו מה יתן לו לא יגער בו ויגביה עליו קולו, אלא יפייסנו בדברים ויראה לו לבו הטוב שרצונו ליתן לו אלא שאין ידו משגת, ואוי למי שהכלים את העני אוי לו אלא יהיה לו כאב בין ברחמים בין בדברים שנאמר (איוב כט פסוק טז) אָב אָנֹכִי לְאֶבְיוֹנִים.

ואם יש לו ליתן לו אפילו דבר מועט אסור להחזירו ריקם אפילו אם נותן לו אלא גרוגרת אחד, שנאמר (תהלים עד פסוק כא) אֶל יֵשֶׁבֶדְךָ נִכְלָם.

יש להסתפק מה הדין אם לא נתן כפי השגת ידו אלא רק שוה פרוטה אם עובר בלאו זה⁵¹

מצי לפטור עצמו מחיוב נתינתו כשיתן לעני אחר" משמע שאינו חייב משום שיכול לפטור עצמו בנתינה לאחר אבל לא בגלל שבעצם אין עליו חיוב. ולכאורה לפי"ז אין אדם חייב לתוח את הדלת לכל אדם שדופק אפילו אם יודע שבא על מנת לבקש צדקה שכל שלא ביקש ממנו אינו עובר בלאו זה ויכול לפטור עצמו ע"י נתינה לאחר וכ"ש אם מסופק אם בא לצדקה או לענין אחר ועוד שמא אינו אלא גבאי צדקה שמבואר לקמן שאינו שייך בלאו זה וא"כ ודאי אינו חייב לפתוח ולכאורה אשה נשואה שאין לה כסף שהוא שלה ע"פ דין התורה ודאי אינה חייבת לפתוח שהרי אין מחוייב ללות לתת לצדקה כדלקמן

⁴⁸ שו"ע ונו"כ רמט ג ד

⁴⁹ וכל המשכיל ביראת ה' להבין ההנהגה בהשתתפות הזה איך ראוי להיות שכשבא הבן תורה אצלו יקבלו בסבר פנים יפות כמי שבא אצלו שותפו בעסקו שהרויח על ידו הון רב ועבור זה יזכה לקבל לבסוף בעוה"ב את חלק התורה שבא ע"י ההחזקה ג"כ ברוב שמחה ולאפוקי בעוה"ב מהנהגת איזה חסרי מדע שההחזקה הוא כבזיון ובצמצום גדול ובפנים זועפות ובמדה שאדם מודד בה ימדדו לו ח"ו לבסוף וע"כ החכם עיניו בראשו. חפ"ז חיים – אהבת חסד חלק ב פרק ב

⁵⁰ חכמ"א קמד יג

⁵¹ שהרי בה"ב כתב "כל הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה עבר בלא תעשה" וכאן לא כתב די מחסורו וכפי השגת ידו כמו שכתב בה"א משמע שיוצא בכל מה שנחשב נתינה כיון שעכ"פ לא העלים עינו אמנם יש להוכיח ממש"כ בה"י "מי שאינו רוצה ליתן צדקה או שיתן מעט ממה שראוי לו בית דין כופין אותו" משמע שיש לאו גם אם אינו נותן לפי מה שראוי לו דאל"ה אלא היה בו רק עשה לא היו כופין אותו וכמבואר לקמן וצ"ע ומה שכתב בה"ז דבעני המחזר על הפתחים מספיק כגרוגרת דהתם אף מדין העשה אין צריך להוסיף יותר כיון שע"י שמחזר על הפתחים משיג כדי פרנסתו וא"כ ה"ה משום הלאו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ו"א⁵² שמוזהר משום לאו זה מאימוץ הלב דהיינו שמוזהר אדם כשבלבו נוטה לרחם שלא יסוב את לבבו ולא יאמץ להסב הרחמנות מלבבו⁵³, ויש לך אדם שפושט ידו וחוזר וקופצה על זה נאמר לא תקפוץ, וא"כ אפילו אם רק ידוע לו על עני הנצרך ואינו נותן מחמת שהסב הרחנות מלבבו עובר בלאו זה.

ו"א⁵⁴ שהנותן צדקה בעין רעה דהיינו בפנים זועפות עובר משום (שם פסוק י) וְלֹא יֵרַע לְבַבְךָ בְּתַתֵּךְ לוֹ. וי"א⁵⁵ שאינו עובר משום זה אלא כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה⁵⁶.

ואם נתן לו בפנים יפות⁵⁷ אע"ג שבלבו הצר לו על מה שנתן לא עבר על לאו זה ולא הפסיד זכותו, ומ"מ הוא פחיתות מעלה בנתינת צדקה.

ואם אין לו מעות אינו חייב ללות כדי ליתן לו, אבל אם יש לו מעות בביתו ויכול ללות כאן, חייב ללות אם אינו רוצה לטרוח להביא מביתו, אבל אם אין העני רוצה להמתין עד שילך לביתו אינו חייב ללות⁵⁸

הנמנע מלתת לגבאי צדקה אינו עובר בלאו זה⁵⁹

⁵² סמ"ג לא תעשה מצוה רפט

⁵³ וכן משמע לשון ר' יונה בשערי תשובה שער ג אות לו שעיקר הלאו הוא על האכזריות "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך (דברים טו, ז). הוזהרנו להסיר מנפשנו מדת האכזריות, ולנטוע בה נטעי נעמנים, הם הרחמים והחסדים הנאמנים, כמו שכתוב (שם כח, ט): והלכת בדרכיו. ובעבור כי מן האפשר שלא יקפוץ את ידו ויהון את העני ולא מדרך הרחמנות, כענין שנאמר (משלי יב, י): ורחמי רשעים אכזרי, על כן כתוב: לא תאמץ את לבבך. ועונש האכזריות רע ומר, כאשר יתבאר בשער האכזריות בעזרת האל. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קנא:): ונתן לך רחמים והרבך (דברים יג, יח) – כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים" וכן משמע בחרדים פרק בא אות כז "לעקור מנפשותינו מדת האכזריות, לפיכך אף על פי שצוה (דברים טו, ז) לא תקפוץ את ירך מליתן צדקה, לפי שהיה אפשר שיתן ולבו אכזר על העני, לפיכך חזר וצוה לא תאמץ את לבבך אלא תתן ברחמנות, רבינו יונה ש"ג אות לו. סמ"ק סמ"ג רמב"ן רשב"ץ, (ממנין תרי"ג):

ובאות כח" לעקור מנפשותינו מידת צרות העין, אלא נותן הצדקה בנדיבות וטוב עין, שנאמר (דברים טו, י) ולא ירע לבבך בתתך לו" וא"כ לפי דעות אלו אפילו אם לא ביקש העני ממנו ואפילו אם לא ראהו אלא רק יודע ממחסרו עובר על לאו זה אם אינו נותן לו מחמת אכזריות וצ"ע

⁵⁴ סמ"ג שם ש"ך רמט ס"ק ה

⁵⁵ בשו"ע כתב לשון הרמב"ם ובש"ך הוסיף שעובר על אל ירע לבבך משמע שהבין שאינם חולקים וכן בס"ק ט סתם שעובר על אל ירע משמע שהוא לכו"ע

⁵⁶ רמב"ם שם פ"י ה"ג

⁵⁷ ש"ך סי' רמט ס"ק ט

⁵⁸ דרך אמונה שם ס"ק ח ובציון ההלכה ס"ק יז בשם החזו"א

⁵⁹ לכאורה הוא פשוט לפי מה שנתבאר לעיל שרק אם העני מבקש חייב ליתן וא"כ הגבאי כיון שאינו העני אינו אלא כמודיע לאדם שישנם עניים הנצרכים אמנם יש לדחות שהגבאי הרי הוא כשלוחם של העניים והוי כעני המבקש ועיין בספר מעשה הצדקה פ"ב סעי' ד שכתב שאין לאו במי שנמנע מלתת לגבאי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הנמנע מלת⁶⁰ צדקה מחמת שרוצה ליתנו לעני אחר וכ"ש אם נמנע מחמת שרוצה ליתנו למי שיש בו דין קדימה כגון קרובו אינו עובר משום לאו זה⁶¹. הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות דכתיב הלא פרוש וגו' ועניים מרודים תביא בית (וגו') כי תראה ערום וגו' והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו' ואמר רבי יצחק מאי דכתיב רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד משום דרודף צדקה ימצא צדקה אלא לומר לך כל הרודף אחר צדקה הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה בהן צדקה רב נחמן בר יצחק אמר הקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה כדי לקבל עליהם שכרו לאפוקי מאי לאפוקי מדדרש רבה דדרש רבה מאי דכתיב ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא

יג. רבונו של עולם [אפילו] בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה לפניך הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהן שכר

כבר התבאר במסכת ב"ק דף טז: שלעולם יתפלל אדם שיבואו אליו עניים הוגנים⁶², שכשהוא נותן לפריצים ומקיים מורדין בהקב"ה בעולם, נחשב לו עון⁶³.

וכבר התבאר שעני המבקש צדקה, בודקין אחריו אם הוא רמאי, אלא אם אמר שרעב הוא שנותנים לו מיד⁶⁴. והנותן⁶⁵ שאינו יודע במטמוניות של חבירו רשאי ליתן צדקה

⁶⁰ מחנה אפרים הל' צדקה סי' א

⁶¹ ועיין בספר מעשה הצדקה שם סעי' ו שאפשר שאפילו חיוב יש להמנע מלתת לעני זה אם יש לו עני אחר ליתן לו שיש בו דין קדימה

⁶² וכתב בספר חסידים סא כתיב בקהלת (ד' ו') טוב מלא כף נחת ממלא חפנים עמל ורעות רוח. נחת רוח ליוצרים כי טוב מלא כף כשאדם נותן ליראי שמים עניים שירדו מנכסיהם ממלא חפנים לעניים שאינם מהוגנים אשר בהם עמל ורעות רוח ולא עוד אלא שנחשב לו לעון כשהוא נותן לפריצים ונותן להם אתנני זנות ומקיים מורדין בהקב"ה בעולם. לפיכך יתפלל אדם להקב"ה לעולם שיזמין לו בני אדם מהוגנים.

⁶³ ברבנו יונה [אבות פ"א מ"ב] כתב: "ומענין גמילות חסדים הוא להשגיח לעניים ולבחור בין טוב לרע ולהקדים הצנוע וירא שמים על אחרים שאינם כמותו, וכמו שאמר ירמיה ע"ה זיהי מוכשלים לפניך", אפילו בשעה שיעשו צדקה, הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים". וראה בגמ' שכתב, כי זה שאינו מקבל שכר, היינו דוקא במי שיודע בו שאינו הוגן, אבל אם אינו יודע ואפשר שהוא הוגן, יש לו שכר, שהרי לשם מצווה מכוון

⁶⁴ שו"ע ונו"כ י"ד רנא י

⁶⁵ יוסף אומץ חלק ב פרק הצדקה והמעשר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ומעשר לכל מי שפושט יד ליטול אפילו כשהוא יודע שנותנים לו בתורת צדקה או מעשר. ועל זה אמרו חכמינו ז"ל בואו ונחזיק טובה לרמאין.

והמקבל צריך⁶⁶ להיות איש כשר, אבל אם הוא עברייך, דהיינו שרגיל לעבור אפילו רק על מצוה אחת דאורייתא במזיד לתיאבון ולא עשה תשובה, אין מצווים להחיותו ולא להלוותו, אכן אין איסור בדבר⁶⁷. וצריך עיון גדול אם רשאי ליתן לאיש כזה מן המעשר, דמה שכתבו הפוסקים שאין איסור בדבר לא קאי רק על הצדקה. לכן כל בעל נפש יחוש לעצמו שאם רוצה ליתן יתן לו מכיסו. ומי שרגיל לעבור על מצות עשה אחת מדאורייתא להכעיס, דשביק היתרא ואכל איסורא, לזה אסור ליתן לו כלל.

⁶⁶ יוסף אומ"ץ שם

⁶⁷ אסרו חכמינו ז"ל ליתן פת למי שמסופק לו אם נטל ידיו, ובכלל זה יש הנותנים פת לאותן הנערים המנוערים מכל טוב הצועקים הב הב לפני הפתחים, שרובם ככולם אוכלים בלא טיבול ובלא ברכה ובלא קידוש. ואם חסו עיניו על הנער ההוא ידקדק שיתן לו פיתו בביתו אחר נטילתו ואחר הקידוש ששמע, ואז יהיה שכרו יותר גדול במה שמביאו לעולם הבא ממה שמביאו לעולם הזה. שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

